

Afgiftekantoor Gent X
Erkenningsnummer P303157
Toelating gesloten verpakking
Gent X – Erknr. BC 6365

BELGIË
PB
GENT X
3/2207

de Boskrant, onmisbaar voor elke bosliefhebber

DE BOSKRANT

Boompjesweekend 2005

VU: BART MUYS – Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode (Melle)
tel. 09-264 90 50 – fax 09-264 90 92 – info@vbw.be

verschijnt 5 x per jaar: feb-april-juni-sept-dec
35ste jaargang nr 2

2005

april

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER

Renate Bruggeman, Jasse Cnudde,
Katrien De Cock, Rik De Vreese, Katrijn Gijssels,
Kristine Vander Mijnsbrugge.

EINDREDACTIE

Griet Beckers, Katrin Goyvaerts, Inge Ketels,
Inge Serbruyns, Geert Van Kerckhove.

ARTIKELS EN BERICHTEN

Artikels en berichten kunnen steeds
toegezonden worden naar het adres van
de VBV. Zij zullen voor publicatie aan
de redactieraad worden voorgelegd.
Gedeeltelijke of gehele overname is steeds
toegelaten mits bronvermelding.

BIJDRAGE

Lidgeld + Boskrant: € 15,00
Lidgeld + Boskrant + Bosrevue: € 25,00
Lidgeld student (Boskrant): € 10,00
Lidgeld student (Boskrant + Bosrevue):
€ 18,00
Te storten op rekening 448-3605351-56
met vermelding 'Lidgeld vbv 2005'

VORMGEVING

Aanzet/Making Magazines (Gent)

DRUKWERK

Druk in de Weer (Gent)
Gedrukt op chloorvrij gebleekt kringlooppapier

FOTO VOORPAGINA

Boompjesweekend 2005
© VBV

Inhoud

1	EDITO
2	VBV-ACTIEF
2	Boompjesweekend 2005
7	Zomerwandelingen
8	Tandem
9	Algemene Vergadering 2005
11	WANDELEN&FIETSEN
	Het Waaltjesbos (Lommel)
15	DOORNIGE STRUIKEN
20	BOOMHUT
	Renata Bruggeman
22	BOSBOUWBEGRIPPEN
	Roest
23	VBV-ACTIEF
	Parkbos Gent-actie
24	BOS&CULTUUR
	Bomen als inspiratiebron

Beste Bosliefhebber,

U kent ze allicht, of u heeft er wel al eens van gehoord: de Groene Long Roeselare, de Vrienden van Zoerselbos, het Groene Gordel Front, de mensen van het stadsbos Deinze, ... Al deze mensen hebben concreet iets met bos te maken of zijn actief rond bossen, op lokaal vlak.

De afgelopen jaren zijn de contacten tussen VBV en deze groepen gestaag opgebouwd. Nu willen we een stap verder gaan. Op zaterdag 21 mei willen we een halve dag de koppen bij mekaar steken. We willen deze mensen in contact brengen met elkaar, ideeën uitwisselen en ook fantaseren over een ruimere strategie. Kortom, de contacten met deze groepen wil VBV verder uitdiepen tot een heus 'Bossennetwerk'.

Dit is geen ideetje van het secretariaat alleen. Nee, deze groepen hebben zelf al aangegeven 'dat men er zo alleen voor staat' en dat het interessant zou zijn, mochten lokaal actieve groepen mekaar eens kunnen ontmoeten. VBV kan het forum bieden, het globaal aanspreekpunt zijn en de motor van dit initiatief worden.

Benieuwd wat dit zal geven, wij kijken er alleszins naar uit. Alle groepen die actief bezig zijn met bossen, of actief willen worden rond bossen zijn welkom: vertegenwoordigers van bestaande groepen of mensen van geïnteresseerde groepen. Het volstaat ons een seintje te geven en we sturen u meer info op. Afspraak: 21 mei dus: op het forum van het gloednieuwe Bossennetwerk. Ten kantore van de VBV. Misschien wel tot dan!

Jasse Cnudde,
Directeur VBV

Het Boompjesweekend 2005: een impressie

Zondag 20 maart 2005 was het weer zover: voor de tweede maal werd het Boompjesweekend georganiseerd. Een boomplantactie waarbij Kom op tegen Kanker, afdeling Bos&Groen en de VBV de handen in mekaar slaan en op één dag vijf nieuwe Kom op tegen Kanker-bossen aanplanten. Dit jaar was dat in Lubbeek, Hasselt, Lokeren, Menen en Lille / Vosselaar, in alle Vlaamse provincies dus.

Alles viel in zijn plooi. Heel veel volk, wel duizenden mensen per lokatie, een zonovergoten Vlaanderen, een aankomende lente, een gezellige sfeer, een pak bekende Vlamingen. Het werd op alle vlakken een heel geslaagde dag.

En de VBV? Heel wat leuke reacties op onze ludieke boskwis met de bekende Vlamingen,

ontroerde kinderen bij de bossprookjes, aanschuiven bij onze tombola, een pak geïnteresseerden bij de VBV-stand, tal van politici en Bekende Vlamingen die onze vereniging leerden kennen, sympathie bij jong en oud.

Hieronder een impressie van het event op de diverse plaatsen. Met tevens heel veel dank aan al onze vrijwilligers: zonder hen stonden we nergens. Op naar een volgend feestje!

Lille en Vosselaar

Menen

Lubbeek

Lokeren

Hasselt

Alle foto's werden genomen door VBV.

Boom en diersymboliek bij de Kelten

EEN WANDELING VAN WERKGROEP RECREATIE

De Oude Belgen, zeg maar de Kelten, wisten reeds dat bomen belangrijk waren. Zij beweerden: “Zoals de maretak de boom nodig heeft, heeft ook de mens de boom nodig”. Zij waren er ook stellig van overtuigd dat iedere boom, iedere plant en ieder dier een ziel hebben.

Wil je meer weten over de wijze beuk, de beschermende eik, de betoverende lijsterbes, de levensbrengende ooievaar en de heilige zalm? Wil je weten waarom Vrouw Holle onder de

vlier woont? Waarom klimop op zoek is naar zichzelf? Waarom de haan op de kerktoeren staat? Wil je iets weten over drakenvliegen, over paarden van de duivel, of over paardenbijters? Zorg dan dat je erbij bent op 12 juni!

WAAR: Buggenhoutbos

WANNEER: Zondag 12 juni 2005

AFSPRAAK: Aan de boskapel om 9u30

GIDS: François Van den Broeck

Wandelen in rivierduinengebied ‘de Warande’

Tijdens het Scheldeweekend laat ook VBV zich graag verrassen door de verborgen schatten in ‘Schelde Natuurlijk’. VBV springt mee op de boot en organiseert een gegidste wandeling in het rivierduinengebied Warandeduinen en De Blakken (Wetteren). Ervaar de dynamiek van de Schelde, en het belang van bossen voor de levende rivier!

AFSPRAAK: Zondag 12 juni om 14u30
Prov. Dom. Den Blakken (Wetteren)

Het Scheldeweekend wordt georganiseerd door ‘De Schelde Natuurlijk!’, een grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen WWF-België, Bond Beter Leefmilieu en Na-

tuurpunt vanuit Vlaanderen en Vogelbescherming Nederland, Vereniging Natuurmonumenten, Vereniging Zeeuwse Milieufederatie en Stichting het Zeeuwse Landschap vanuit Nederland.

Vanaf 10 mei kan je het concrete programma opvragen via www.descheldenatuurlijk.be of bij WWF: tel.: 02-340 09 99 (info@wwf.be). Meer info: www.vbv.be (routebeschrijving).

VBV fietst mee met Tandem

Op een Tandem trap je met twee, ga je sneller vooruit en maak je meer plezier. Met dit idee in het achterhoofd steunt Tandem op allerlei manieren de samenwerking tussen lokale verenigingen, besturen en milieuranalisten bij opzetten van projecten en activiteiten rond milieu, natuur en participatie. Tandem is het verenigingssteunpunt voor duurzaam lokaal milieubeleid, dat ondersteund wordt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (AMINAL). Ook de Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw maakt deel uit van dit netwerk dat gecoördineerd wordt door de Bond Beter Leefmilieu vzw.

Binnen Tandem ondersteunt VBV lokale (milieu)verenigingen en lokale besturen die samen aan een lokaal duurzaam beleid willen werken. Hiervoor ontwikkelen de Tandempartners een toolbox, de Tandemkoffer, die op de Tandemwebsite te consulteren is. In deze koffer zitten allerlei gebruiksklare methodieken en hulpmiddelen voor het uitwerken van een lokaal project. VBV werkte een kant-en-klaar pakket uit voor bosplantacties en een methodiek voor het aanduiden van speelzones in bossen.

Binnen het Tandemaanbod biedt VBV concreet het volgende aan:

- ▶ **Spreekbeurten** rond duurzaam bosbeheer, bosuitbreiding, stads- en speelbossen, bosbehoud en bosrecreatie. Milieuverenigingen kunnen gratis onze spreekbeurten boeken!
- ▶ **Begeleiding op maat.** VBV kan gratis twee tandems van gemeenten en verenigingen begeleiden die samen een inspirerend milieu- of participatieproject opzetten rond bos. Een voorbeeld is het uitwerken van een sensibilisatiecampagne rond en de uitwerking van een stads- of speelbos in de gemeente. Hierbij wordt er door de lokale milieuverenigingen een

sensibilisatiecampagne opgezet, waarbij ze ondersteund worden door VBV.

- ▶ **Info- en werksessies** voor (milieu)verenigingen en/of lokale besturen. Tijdens deze sessies worden werkmogelijkheden, technieken en methodieken besproken en zo actief mogelijk in de praktijk gebracht. Hiervoor wordt voornamelijk geput uit de methodieken in de Tandemkoffer, maar ook andere methodieken rond bos kunnen door VBV toegelicht worden tijdens de sessies.

Met Tandem wil VBV de banden aanhalen met de lokale verenigingen die (onder andere) rond bos actief zijn. Bovendien willen we lokale besturen ondersteunen die echt werk maken van bos in hun gemeente. Geïnteresseerden kunnen steeds contact op nemen met Rik De Vreese, Tandemfietser bij de VBV, via tandem@vbv.be of telefoon 09-264 90 49.

Voor meer informatie over Tandem surf je naar www.tandemweb.be.

Verslag Algemene Vergadering VBV

Voorzitter Bart Muys opende de Algemene Vergadering van VBV in La Tentation (Brussel). Ongeveer 50 aanwezigen waren present en de voorzitter stelde vast dat de meerderheid van de stemgerechtigde leden (bij volmacht) vertegenwoordigd waren.

Penningmeester Patrick Huvenne gaf een verklaring bij het financiële luik van deze Algemene Vergadering. VBV heeft een stabiel jaar achter de rug, in vergelijking met 2003. Dat blijkt uit de liquide middelen die duidelijk zijn opgebouwd. En VBV zit opnieuw in de lift, er is niet langer sprake van een inkrimpscenario, maar een groeiscenario. Dat blijkt uit de begroting van 2005, waar meer projectinkomsten worden ingecalculeerd en daaraan verbonden een uitbreiding van het secretariaatspersoneel. VBV heeft vorig jaar ook enkele onkostenposten generationaliseerd en de beslissingen genomen door de Raad van Bestuur werpen, financieel, vruchten af. De hoge verwachtingen inzake lidgelden zijn in 2004 eveneens ingelost, en VBV toont ook op dat vlak ambitie in 2005. Uit de begroting blijkt ook dat VBV het sociaal passief verder wil uitbouwen. In 2003 en 2004 hebben we dat niet kunnen doen. De balans 2004 en begroting 2005 worden door de Algemene Vergadering unaniem goedgekeurd.

Na dit ernstige werk werden de aanwezigen getrakteerd op een half uurtje VBV-werking. Jasse nam de Algemene Vergadering mee achter de schermen van de vele acties die VBV in 2004 heeft uitgevoerd: Kom op Tegen Kanker-bebossingsacties in Vlaanderen, provinciale acties voor bescherming zonevreemde bossen, excursies en wandelingen, film in het

bos, studentenwerkdag, VBV-2daagse, ... We beperken ons hier tot de opsomming van een aantal gekende acties. Het jaarverslag 2004 en vooral de perslijst achteraan, tonen aan dat VBV en haar vrijwilligers een actief jaar achter de rug hebben. Het was even naar adem happen voor de aanwezigen ...

Nog voor de pauze stond de (her-)benoeming van de Raad van Bestuur op het programma. Patrick Huvenne, Bart Meuleman, Bart Muys, Inge Serbruyns en Lieven Nachtergaele werden herkozen, en VBV verwelkomt twee nieuwe raadsleden: Thierry Onkelinx en Kris Verheyen. Bert De Somviele nam ontslag uit de Raad, hij gaat opnieuw aan de slag in het VBV-team als projectmedewerker.

Na de pauze stelden de werkgroepen van VBV op ludieke wijze hun nagelnieuwe visieteksten voor aan het publiek. Werkgroepen Pro Silva, Actie&Beleid, Tropisch Bos en Recreatie hebben hun ideeën, verwachtingen en uitdagingen gebundeld in visieteksten. Deze visie is belangrijk voor VBV en de werking op lange termijn. Alle werkgroepen kunnen zich nu ook beter positioneren in het natuur- en milieulandschap.

Tot slot reikte VBV, zoals de traditie het wil, op het einde van de Algemene Vergadering de Bosereprijs uit. Deze prijs gaat naar personen of organisaties die zich afgelopen jaar/jaren

verdienstelijk hebben gemaakt voor het bos. Voorzitter Bart Muys was uiterst tevreden dit jaar de Bosereprijs te kunnen overhandigen aan professor Noël Lust, erevoorzitter van VBV. De Bosereprijs is een beloning en erkenning van VBV voor zijn bijdrage en werk ten voordele van het bos in Vlaanderen en voor VBV, toen nog Vlaamse Bosbouw Vereniging, waar hij meer dan 15 jaar lang voorzitter van was. Professor Lust heeft pionierswerk ver-

richt, samen met vele andere stichters en actieve leden van het eerste uur. Zij werden door professor Lust allemaal meegenomen in zijn dankwoordje. Zij plaatsten onder meer de Week van het Bos, bosuitbreiding en stadsbossen, aandacht voor tropische bossen, ... op de politieke agenda. Achter de schermen zijn zij de architecten geweest van de basis voor het huidige Bosdecreet.

 de noordboomers nodigen uit
openbedrijvendag zondag 3 oktober

■ **fsc aanbod**
 hout uit **duurzaam beheerde bossen**
voor uw dak, ramen en vloeren
gecertificeerde leverancier

■ **houtskeletbouw**
van energiezuinige woningen
tot passiehuizen
comfortabel, zuinig en milieubewust
bouwen en verbouwen

beekstraat 36 | 9600 ronse
tel 055/23 76 76 | fax 055/23 76 77

www.denoordboom.be | info@denoordboom.be

Voor wie door de bomen het bos niet meer ziet bij verzekeren, lenen of beleggen.

Kantoren: Meerhem 149 a – 9000 Gent | Potegemstraat 17/5 – 8790 Waregem
Desselgemsestraat 1B/001 – 8710 Ooigem | Meulebekestraat 6 – 8740 Pittem
Tel. 056/66 63 49 – Fax 056/66 30 92 – patrick@coverbel.be – www.coverbel.be
Coverbel is onafhankelijk verzekeringsmakelaar & gemandateerd agent bij Eural Spaarbank. CBFA: 47273

Kennis maken met het Waaltjesbos (Lommel)

GEERT VAN KERCKHOVE (FOTO'S: AFDELING BOS&GROEN)

Het Waaltjesbos is een relatief nieuw domeinbos van het Vlaams Gewest. Pas in 1995 werden de gronden voor bebossing aangekocht en stelde de afdeling Bos & Groen een bebossingsplan op. Het huidige Waaltjesbos is 205 ha groot en bevindt zich in de buurt van de stad Lommel. Tijdens de Week van het Bos 2004 werd het officieel geopend voor het publiek. VBV neemt u graag mee op verkenning in dit 'gloednieuwe' domeinbos. Onze wandeling is ongeveer 5 km lang.

© Afdeling Bos & Groen

Zicht op de moeraszone.

We vertrekken aan de parking (N712) en wandelen richting bos. Aan de slagboom gaan we rechts het fiets-

pad op. Aan de rechterkant zien we een strook van 50meter breed die begroeid is met trilpopulier, ruwe berk en acacia. Dat zijn snelgroe-

ende soorten. Links vinden we vooral inlandse eiken, met aan de bosrand ruwe berk. We lopen verder langs het fietspad en merken tussen de eiken door ook meidoorn, sleedoorn, kastanje en linde op.

Na een 400-tal meter komen we aan een dwarse dreef, die begroeid is met hoge laanbomen. Hier gaan we links. Deze laanbomen bestaan uit een abeel soort met de kloon naam 'De Moffaert'. Typisch voor deze soort is hun snelle groei en hun verjonging met ondergrondse wortelopslag. We wandelen nu dwars door het Waaltjesbos.

WAALTJES-BOSGESCHIEDENIS

Het vroegere gebied waar we nu het Waaltjesbos vinden, was eigendom van de industriegroep Union Minière en werd vooral gebruikt als intensief landbouwgebied. Omdat in het verleden de metaalindustrie rond Lommel erg belangrijk was, was de bodem zwaar verontreinigd met zware metalen. Na jaren van discussie en onderzoek kwam dé oplossing uit de bus: het bebossen van deze gronden. In 1995 werden de gronden aangekocht door het Vlaams Gewest. Op die manier wordt het grondwater beschermd, worden de zware metalen gefixeerd en vooral kreeg Lommel een nieuw bos, een nieuwe groene long.

We volgen deze dreef tot aan de tweede dwarse dreef en slaan rechts af. We wandelen over het bruggetje van de stevenvennese loop dat wat verder links ontspringt. We volgen schuin rechts in een dreef die begroeid is met winterlinden. Na een 250-tal meter komen we aan (met gras begroeide) zandbergjes die een dreef afsluiten. Hier moeten we over de

De monnik van Waaltjesbos.

© Geert Van Kerckhove

bergjes naar rechts tot we aan de moeraszone komen. Dit is een drassige zone uitgegraven in 2000, en wordt druk bezocht door vele watervogels waaronder blauwe reiger en kievit. Het Waaltjesbos bestaat hoofdzakelijk uit zandgrond, maar er is ook een meer natter gedeelte, een moeraszone, aangelegd.

Het zand dat vrijkwam bij deze uitgraving werd vervoerd naar domeinbos Stort, eveneens in Lommel. Het domeinbos Stort is gelegen aan beide kanten van het kanaal van Herentals-Bocholt. Het aanvoeren van zand diende voor het aanhogen en saneren van een oud fabrieksterrein.

Onmiddellijk voorbij de moeraszone, slaan we links een smal padje in, richting kanaal. Aan onze linkerkant ligt het moeras, links zien we een boskeraanplanting. Op het einde zien we een 'monnik'. Dat dient om het water in de moeraszone op peil te houden. Hier gaan we links, het kanaal van Beverlo is hier rechts boven ons gelegen.

© Afdeling Bos & Groen

Moeraszone Waaltjesbos, zicht van april 2002.

DE BEBOSSING VAN WAALTJESBOS

In 1996 werd gestart met het aanplanten van boompjes. Tijdens het eerste voorjaar werden maar liefst 504.000 boompjes aangeplant! Het Waaltjesbos bestaat hoofdzakelijk uit inheemse boomsoorten zoals zomer- en wintereik, zwarte els en berk. Om sneller een 'bosgevoel' te krijgen, werden ook snelgroeiende soorten gebruikt zoals trilpopulier, douglasspar en valse acacia. Bijna het volledige Waaltjesbos is immers zandgrond zodat een snelle groei van inheemse soorten niet evident is. Om het bosgevoel extra te benadrukken, werden de bestaande rechte wegen, waar mogelijk, vervangen door kronkelende bosdreven. De aanplantingen werden in 2002 afgerond. Sinds de eerste aanplantingen, nu bijna 10 jaar geleden, heb je nu reeds het gevoel in een echt bos rond te lopen.

Langs het kanaal nemen we de eerste dreef links (met aan weerszijden zwarte els en eik). We stappen nu flink een eindje door. Wat verder is er links een stiltegebied. Als je goed oplet tijdens de wandeling kan je misschien wel een patrijs of kievit opmerken. Het Waaltjesbos is dan ook een belangrijke plaats voor broedvogels. Naast de kievit en patrijs komen ook andere vogelsoorten, typisch voor ruigten, afgezakt naar dit bos. En met wat geluk kan je misschien ook roofvogels zoals de buizerd en valk zien rondcirkelen.

Wanneer we deze dreef tot het einde volgen, zien we links een hangaar (opslagplaats materiaal van afdeling Bos & Groen). We vervolgen schuin rechts onze weg langs een kastanje-dreef tot aan kruispunt, waar we links houden tot aan de spoorwegovergang (spoor naar

Sibelco voor vervoer van het Lommelse zand). Deze spoorweg steken we schuin links over. Wel even oppassen voor mogelijk voorbijrijdende goederenwagons.

We volgen tot de tweede dreef links, en komen uit op een verharde weg, de eigenlijke Waaltjes. We kruisen deze straat rechtdoor en na 200-tal meter loopt er rechts een smal padje dwars door het bos. Goed opletten dat je dit niet mist.

We volgen dit pad tot aan een grotere dreef waar we links afslaan en deze weg volgen tot aan de nadarafsluiting. Deze dreef is de vroegere spoorweg en is volledig afgegraven en gesaneerd door Union Minière. Vroeger diende deze spoorweg voor de aanvoer van erts en afgewerkt materiaal. Aan de afsluiting gaan we terug links.

WAT MET WAALTJESBOS-BEZOEKERS?

Tijdens de Week van het Bos 2004 werd het domeinbos officieel geopend. Waaltjesbos is een ideaal bos voor wandelaars en fietsers. Dwars door het bos loopt een toeristisch fietspad, en alle bosdreven zijn toegankelijk voor wandelaars. Tijdens het broedseizoen wordt een deel van het bos tijdelijk afgesloten.

We komen op een kruispunt waar we nog goed aan beide zijden de assen van de vroegere Union Minière fabrieken kunnen zien. Deze assen werden vroeger gebruikt voor de aanleg van wegen en opritten van huizen. We steken deze weg dwars over, doorheen het bos, waar de begroeiing bestaat uit onder meer Corsicaanse den, acacia en lork. Na een

© Afdeling Bos & Groen

Bosdreef van een tien jaar jong bos.

smal kronkelend bospadje, komen we aan de spoorweg die we kruisen en volgen tot aan de verharde weg (Zonnebaarsstraat). Hier moeten we rechts en dan richting Stevenvennense kiezel (N712) die we links volgen om uiteindelijk het vertrekpunt te bereiken.

Je kan een bezoek aan het Waaltjesbos combineren met een korte stadstocht door Lommel en een bezoek aan het museum Kempenland (Lommel-dorp).

Waar vind je Waaltjesbos?

Op de ring rond Lommel (N71) richting Mol neem je afslag Werkplaatsen (Martinus Van Gurplaan). Op het einde linksaf (N712), de spoorweg over en na +/- 200m vind je links de parking ('Waaltjes'). Daar start onze wandeling.

Stevige wandelschoenen (en na regenweer laarzen) zijn aan te raden. De wandeling is niet bewegwijzerd en niet geschikt voor kinderbuggy's.

Met dank aan afdeling Bos&Groen voor het informatiemateriaal

Rozen: doornige struiken

KRISTINE VANDER MIJNSBRUGGE EN KATRIEN DE COCK

De roos is de koningin der bloemen. Tot op de dag van vandaag worden in Vlaanderen cultuurrozen intensief geteeld en veredeld. Vooral de streek rond Wetteren is gekend voor zijn rozenkweek. Daartegenover staat het verhaal van de wilde rozen in Vlaanderen eerder in de schaduw.

Het is pas sinds 1996 dat botanici op systematische wijze Vlaanderen inventariseren op alle autochtone bomen en struiken, ook de wilde rozen. In totaal vonden zij 16 rozensoorten, naast een reeks hybriden en variëteiten. Wilde rozen zijn gekend voor hun vormvariatie waardoor het determineren van een plant niet evident is.

Om ze goed op naam te brengen moet je over volgroeide bottels beschikken. Vanaf eind augustus worden de bottels rood en ze blijven hangen tot in november. Het najaar is dus het seizoen bij uitstek voor rozenexcursies. We stellen hier enkele soorten in de schijnwerper. Deel 2 verschijnt in de Boskrant van september.

MBI 3

De hondsroos in bloei: een streling voor het oog.

Bloeiende hondsroos kleuren het landschap in een houtkant nabij Deinze.

DE HONDSROOS

De hondsroos (*Rosa canina*) is de meest voorkomende wilde roos in Vlaanderen. Deze soort stelt niet al te hoge bodemeisen en groeit in houtkanten, holle wegen, bosranden en ook in de duinen. De roos heeft absoluut onbehaarde bladeren. De bloemen zijn wit tot lichtroze en het stijlkanaal is smal. Het stijlkanaal is de opening bovenop de bottel, waarlangs de stijlen van alle individuele vruchtjes binnen de bottel naar buiten komen. De bottel zelf is namelijk een schijnvrucht, die heel wat echte vruchtjes binnen zich draagt. Bij de hondsroos is de diameter van deze opening op de top van de bottel minder dan 1 mm. Je hebt een loep nodig om dit te bekijken.

Bij de algemeen voorkomende hondsroos kunnen we twee variëteiten onderscheiden. De ene heeft een zeer lichte bekliering op

de centrale steel van het samengestelde blad (variëteit *dumalis*), de ander niet (variëteit *canina*). Ook de klieren bekijk je met een loep. Het zijn kleine glazige bolletjes die soms op een steeltje staan.

Daarnaast komen enkele zeldzame variëteiten van hondsroos voor die herkend worden aan de aan- of afwezigheid van klieren op de verschillende delen van het blad of de bottel. Zo is er een variëteit (*andegavensis*) met beklierde bottelstelen die in West-Vlaams Heuvelland en aan de kust groeit.

Als het stijlkanaal breder wordt, terwijl andere kenmerken op hondsroos wijzen, komen we bij andere soorten terecht, namelijk de schijnhondsroos (*Rosa subcanina*) met een diameter van rond de 1 mm en de kale struweelroos (*Rosa dumalis*) met een diameter boven de 1 mm.

De bottel van de bosroos vertoont een typisch zuiltje van vergroeide stijlen.

Dit zijn heel zeldzame rozen in Vlaanderen. De struweelroos werd enkel in de duinen waargenomen.

DE BOSROOS

De bosroos (*Rosa arvensis*) kan je nog gemakkelijk in grote getale ontdekken in de Vlaamse Ardennen, in het West-Vlaamse Heuvelland en in Voeren. In de rest van Vlaanderen is de soort afwezig of zeldzaam, maar Vlaanderen is dan ook de noordgrens van het verspreidingsgebied. De groeivorm van de bosroos is te vergelijken met bramen. De twijgen liggen of groeien ergens overheen. Een opvallend kenmerk zijn de tot een zuiltje vergroeide stijlen. Dit zuiltje steekt uit de opening bovenop de bottel. Dit zie je gemakkelijk met het blote oog. De bottelsteel is in vergelijking met andere wilde rozen heel lang, 3 tot 4 cm, en meestal beklierd. De bottel zelf

is klein en de bloem is wit. Van alle inheemse wilde rozen vertoont de bosroos als enige een bladrand met accoladevormige betanding. Zoals de naam suggereert komt de bosroos dikwijls voor in bosranden. In het bos zelf is het te donker om tot bloei en vruchtzetting te komen.

DE STIJLROOS

Naast de bosroos komt ook de stijlroos voor (*Rosa stylosa*) in Vlaanderen. Deze heel zeldzame roos werd zowel in het West-Vlaamse Heuvelland als aan de kust waargenomen. Er is een sterk vermoeden dat de soort ooit ontstond als kruising tussen hondsroos en bosroos. De nakomelingen waren in tegenstelling tot vele hybriden in de natuur in staat om zich voort te planten en zo zichzelf als soort te bestendigen. De stijlroos ziet er uit als een uit de kluiten gewassen bosroos. Het zuiltje door-

© IBW

De aaneengekleefde stijlen van de stijlroos staan op een conische verhoging van de bottel.

heen de opening in de top van de bottel is aanwezig, doch de stijlen zijn niet echt vergroeid maar eerder aaneen gekleefd. Bovendien is het stukje met de opening bovenop de bottel, waardoorheen het zuiltje steekt, niet plat zoals bij de bosroos maar opvallend conisch.

De hondsroos wordt tegenwoordig veel aangeplant in houtkanten en in mantelzomen van bossen. Je kan er ook subsidie voor krijgen. Jammer genoeg is de herkomst van het in de handel aangeboden plantsoen dubieus. Het zaad kan van heel ver afkomstig zijn (o.a. Oost-Europa). Daarom legt het IBW voor zowel hondsrozen als voor bosrozen zaadtuinen aan met rozen uit Vlaanderen. Het doel is de handel van bosplantsoen met lokale herkomst mogelijk te maken.

© IBW

De bosroos kent heel wat variatie in kenmerken.

In de Aarde. In alle provincies en
in de Aarde. In alle provincies en
In de Aarde. In alle provincies en

www.dagvandeearde.be
Natuur en milie

Dag van de Aarde 24 april
 Maak het op de Dag van de Aarde!

19

De boomhut

Renata Bruggeman

(bosgids, alias de heks uit Helleketelbos)

In april staan weiden en wegbermen vol met gele **paardenbloemen**. Net als de zonnenbloemen en goudsbloemen worden ze 'zonnevolger' of 'bruidegom van de zon' genoemd, omdat ze de loop van de zon lijken te volgen. In werkelijkheid volgen ze helemaal niet de zon. Dat lijkt alleen maar zo. Wel is het zo dat de bloemen meestal allemaal naar dezelfde richting staan, vaak het zuidoosten. Dat blijft onveranderlijk zo, zowel 's morgens bij het openen als 's avonds bij het sluiten van de bloemen.

Vroeger noemden de mensen ze 'molsla' omdat ze groeien op molshopen en goed zijn voor de konijnen. Het woord 'sla' wijst er al op dat de mensen de blaadjes vroeger opaten. Tegenwoordig kennen we de plantjes natuurlijk beter onder hun populaire naam '**pisbloemen**'. Hoe ze aan die naam komen? Als je veel van de blaadjes eet, moet je veel plassen. Als je er teveel van eet het voor je gaat slapen, dan...! Daarom noemen de Fransen de bloem 'pissenlit', wat we kunnen vertalen als 'bedplassertje'. Maar op die manier wordt ons lichaam gezuiverd, want het 'vuil' kan zo uit ons lichaam wegspoelen.

Ook de bloemen zijn eetbaar. Weet je dat elk bloemblaadje eigenlijk een bloemetje op zich is met een stampertje en meeldraden? De gele 'bloem' is dus eigenlijk een heel boeket van allemaal kleine lintvormige bloemetjes. Beslist de moeite om van dichtbij te bewonderen! Neem er gerust een vergrootglas

bij laat je blik eens vallen op dat mooie boeket. En als de bloemen uitgebloeid zijn, dan nog is het verhaal niet afgelopen: je plukt de uitgebloeide pluizenbol, je doet een wens en blaast de pluisjes in één keer weg. Laat het ons weten als je wens uitkomt! En zo vliegen de zaadjes weg, elk aan een piepklein parachootje. Waar ze neerkomen op goede grond, groeit een heel nieuw plantje.

En voor de heksen onder jullie: het moment om van de gevaarlijk giftige uitgebloeide koppen jullie vliegzaamvoorraad te maken. Wie van deze giftige zelf achter de oren wrijft, droomt dat hij of zij kan vliegen! Althans dat is toch wat de duivel vertelt. Pas er dus mee op!

Receptje uit mijn keuken: Heerlijke paardebloemconfituur: je plukt 365 bloemen, voor elke dag van het jaar één! Gooi ze in de heksenketel, doe er één citroen en sinaasappel in stukjes bij, overgiet met 1 liter water en laat enkele minuten koken. Giet dit brouwseltje door een zeef en herkook het met de geraspte schil van de citroen en sinaasappel. Zeef opnieuw. Kook een derde maal met eenzelfde hoeveelheid suiker tot een stroperige massa. Hoe langer je het brouwsel laat koken, hoe dikker de gelei. Giet in bokaal met een takje tijm, rozemarijn en een blaadje laurier. Sluit ze luchtdicht af. Smakelijk op pannenkoek en boterham!

P.S.. Heksen voegen daar ook paddenogen en kikkerdril bij, maar wij laten deze beschermde diertjes liever in hun vijver!

Nog een receptje uit mijn keuken: Lentesla: Je mengt verse sla, paardebloemblaadjes en meidoornbladjes. Versieren doen we deze gezonde en vooral erg smakelijke sla met bloemblaadjes van de paardebloem en madeliefjes! Smakelijk!

Het bosjargon onder de loep

Roest

roest (het, de ~ (m.), ~en, ~en)

- 1 rood- of bruingele bedekking aan de oppervlakte van ijzer, ontstaan door verbinding met zuurstof
- 2 stok waarop de kippen slapen
- 3 [jacht] nachtelijke rustplaats van vliegend wild

Populierenroest... zo wordt ook de schimmel genoemd die oranje-gele vlekken veroorzaakt op het blad van heel wat populieren. De gekleurde vlekken (in de zomer oranje-geel aan de onderzijde en in het najaar bruin op de bovenzijde) van het blad zijn eigenlijk sporen gevormd door de schimmel *Melampsora larici-populina* of populierenroest. De aantasting begint onder in de kroon en gaat langzaam omhoog. Naast de gekleurde vlekken, vallen de bladeren ook sneller af en verzwakt de hele boom door deze schimmel. De schade door roest neemt toe naarmate de infectie vroeger in het groeiseizoen van de boom aanvangt.

populieren die verschillende jaren achter elkaar aangetast worden vertonen dan ook taksterfte. Jonge bomen kunnen zelfs helemaal afsterven. Zwakke bomen zijn ook vatbaarder voor andere aantastingen, zoals de schimmel *Dothichiza populea* of schorsbrand.

Bij het aanplanten van populieren worden dus best een aantal voorzorgsmaatregelen genomen. Omdat de schimmel voor zijn voortplanting o.a. ook lorken nodig heeft, is het aan te raden om geen populieren aan te planten in de buurt van lorken.

Heel wat onderzoek werd reeds verricht rond deze aantasting. Zo is men gekomen tot een aantal klonen van populier die minder gevoelig zijn aan roest. Bij een aanplanting kunnen dus best deze klonen gebruikt worden. Uit praktische ervaringen is ook gebleken dat indien per blok van bijvoorbeeld 1 ha een andere kloon aangeplant wordt, de aantasting ook minder kans maakt. Chemische middelen tegen roestinfecties zijn enkel erkend voor toepassing in de boomkwekerijen en op sierbomen en -struiken.

In de praktijk is roest een aantasting die gewoon bij de populier hoort en normaal gesproken geen desastreuze gevolgen heeft.

Bronnen

- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Bos en Groen. 2003. Cursus Bosbouwbekwaamheid – Bosbescherming, 84p.
- www.populierenland.com

10.244 bezwaarschriften voor meer bos in Gent!

De Gentenaars willen eindelijk hun beloofde stadsbos, en dat hebben ze massaal laten weten met maar liefst 10.244 bezwaarschriften! Een record, want nooit leverde een openbaar onderzoek voor een RUP zoveel bezwaren op. Dat was het resultaat van de acties die Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV), Natuurpunt-Gent, het Gents Milieufrent (GMF), de Bond Beter Leefmilieu (BBL) en de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) samen voerden voor meer bos in Gent.

De Gentenaars willen meer bos, want in het voorliggende plan wordt te weinig bosbestemming ingekleurd om de lang beloofde stadsbossen voor Gent waar te maken! En **de stadsbossen moeten er snel komen**: agrarisch gebied met nabestemming bos is niet voldoende!

De stadsbosdelegatie werd hartelijk ontvangen aan het kabinet van minister Van Mechelen en de woordvoerder van de minister nam een **échte Gentse stadsbosboom** versierd met vergeet-me-nietjes in ontvangst. Dit uit de kluiten gewassen 'kamerplantje' zal **minister Van Mechelen** dagelijks herinneren aan de dringende nood aan stadsbossen in Gent. De 230 000 Gentenaars moeten het voorlopig echter nog steeds stellen met een luttel 54 hectare bereikbaar en toegankelijk bos. Dat is nauwelijks **2 m² per Gentenaar!**

Na het onderhoud met het kabinet en afdeling Ruimtelijke Planning van het Vlaams Gewest, overhandigde VBV, samen met de andere milieuverenigingen, de bezwaarschriften officieel aan de Vlaamse Commissie Ruimtelijke Ordening (Vlacoro). Men was alvast zwaar

VBV-bomen met 10.244 bezwaarschriften.

onder de indruk: meer dan tienduizend bezwaarschriften, dat hadden ze nog niet meegemaakt...

Enkele opgemerkte ondertekenaars van het bezwaarschrift voor meer bos, zijn onder meer: Parkbospeter Nic Balthazar, bekende Gentenaar Pierke Pierlala, burgemeester Frank Beke en andere leden van het Gentse stadsbestuur.

Bomen als inspiratiebron

DOE EENS WAT ANDERS MET EEN BOOM

De kracht van beelden. Beelden verrijken het leven. Ze inspireren en bemoedigen. Dat doen ze door een nieuw en verrassend licht te werpen op dagelijkse ervaringen.

Je kan zelf zo'n beelden in je leven brengen. Kies bijvoorbeeld eens op een zalgelentedag een boom uit. Kijk er eens naar op een objectieve manier. Wat neem je waar? Hoe ziet zijn gestalte eruit? De stam, de takken? Doe dan je ogen dicht en betast de boom. Neem hem waar met je zintuigen. De stam, de schors,... Ga er dan eens tegenstaan en probeer je voor te stellen wat er meer is, wat je niet kan waarnemen met je zintuigen. Zoals de sapstroom, de beweging van wortels, van takken,...

De verschillende waarnemingen geven je een rijk geschakeerd beeld van de boom. Misschien voel je wel wat van kracht, stilte, beweging in takken, sierlijkheid? Misschien begint ook wel langzaam aan een antwoord te dagen op een vraag waar je mee zat? Voor wie een stapje verder wil: geef het wezenlijke van je waarneming weer op een creatieve manier. Dat kan je doen door een gedicht, een tekening, een sprookje, een dans, een klank,...

Wil je zelf eens op een andere manier omgaan en kennismaken met bomen? Van 13 tot 16 mei organiseert Rita Bellens een intuïtieve bomenweek met verschillende materialen (verf, potlood, houtskool,...) in Kessel-Lo. Meer info: 016-26 02 58.

Waarneming van een eik bracht volgend gedicht tot stand.

*Eik
Krullebol tussen hemel en aarde
Vertrouwd
Thuisgevoel
Je wortels in het zand
Kabouters aan je voeten
Robuust en sterk
Voor mijn gevoel eeuwig
sta je daar
In alle rust
Toeschouwend, laten-gebeurend
Je fluistert met je bomenvrienden
De wind speelt mee en verbindt
Regen, sneeuw, zon,
Sterrenhemels, onweersbuien
't is je allemaal lief
tijdloos word ik bij jou*

Met dank aan Rita Bellens voor tekening en tekstmateriaal. Inspiratie uit: 'Beelden als inspiratiebron. Een werkboek. Bert Voorhoeve, 1992, Christoffor, Zeist'

Film in het bos

TEKENFILM "EEN LUIZENLEVEN" (A BUG'S LIFE)

Donderdag 18 augustus

VBV, samen met Inverde, Houtvesterij Groenendaal, Natuurgidsen Zoniënwood.
In het bos achter Inverde, Duboislaan te Groenendaal.

19 uur: Deuren open.

Mogelijk bezoek aan het bosmuseum, diverse standjes

20 uur: Wandeling met bosspreekjes

21 uur: Film 'Een luizenleven'

Volwassenen: 2 euro

kinderen tot 12 jaar: gratis

Gratis voor VBV leden: breng uw lidkaart mee!

Bosrevue
NR 12 (APRIL-MEI-JUNI 2005)

► **Adelaarsvaren (deel 2)**

► **Amerikaanse vogelkers:**
ervaringen op een rijtje

► **Autochtoon plantmateriaal**

► **Pro Silva:**
verslag Niedersachsen-excursie

**Abonneren op Bosrevue in combinatie
met Boskrant € 25 (jaarabonnement).
U kan ook 1 exemplaar bestellen
(€ 6/stuk, inclusief verzendkosten).**

